

Stanowisko PSEW do wybranych elementów pakietu zimowego

Spis treści

WPROWADZENIE	1
DŁUGOFALOWE POLITYKI NISKOEMISYJNE	2
KRAJOWE PLANY ENERGETYCZNO – KLIMATYCZNE	2
NOWY KSZTAŁT RYNKU ENERGII ELEKTRYCZNEJ	3
RYNKI KRÓTKOTERMINOWE	4
BILANSOWANIE	4
CENY ENERGII.....	4
INGERENCJA OPERATORÓW W PROWADZENIE INSTALACJI	4
PODEJŚCIE REGIONALNE	5
REGIONALNA OCENA ADEKWATNOŚCI PRODUKCJI.....	5
OTWARCIE RYNKÓW CROSS- BORDER	5
OTWARCIE SYSTEMÓW WSPARCIA	6
NARZĘDZIA WSPARCIA OZE	6
PODSUMOWANIE	6
SZANSE DLA SEKTORA WIATROWEGO.....	7
RYZYKA	8

Wprowadzenie

W dniu 30.11.2016 r. Komisja Europejska opublikowała szeroki pakiet propozycji regulacyjnych i analiz związanych z nowym kształtem rynku energii elektrycznej w UE. Pakiet pt. “Czysta energia dla wszystkich Europejczyków – odblokowanie potencjału wzrostu Europy”. Pakiet ten ma za zadanie ułatwić realizację celów politycznych UE na rok 2030, tj.

- Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o min. 40%
- Zwiększenie udziału OZE do min. 27%, co przekłada się na ok. 50% OZE w elektroenergetyce
- 30% zwiększenie efektywności energetycznej.

Polska posiada ogromny potencjał odnawialnych źródeł energii, w szczególności wiatru – zarówno na lądzie, jak i na morzu, który IRENA szacuje na 12-16 GW do roku 2030. Cel racjonalnego udziału OZE w polskim miksie energetycznym szacowany jest na ok. 36%¹. Jednocześnie, polskie sektor energetyczny wymaga wielu inwestycji. Wspierając modernizację sektora w oparciu o krajowe źródła, głównie OZE i źródła pracujące na systemy ciepłownicze, doprowadzimy do sytuacji, gdy redukcja emisji zanieczyszczeń – zarówno CO₂, jak i smogu, będzie niejako efektem ubocznym zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Państwa.

¹ International Renewable Energy Agency, REMap for Poland, 2015

Poniżej prezentujemy stanowisko PSEW wobec wybranych elementów pakietu, które ułatwią w naszej ocenie inwestycje w energetykę wiatrową i realizację tak ambitnych celów.

Długofalowe polityki niskoemisyjne

W cyklu 10-letnim, państwa członkowskie będą przygotowywać długofalowe (w perspektywie 50 lat) polityki niskoemisyjne, obejmujące następujące elementy (art. 14 i 23 Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej zarządzania Unią Energetyczną):

- łączne redukcje gazów cieplarnianych w podziale na sektory
- oczekiwany postęp
- relacje do innych polityk sektorowych.

Strategie te będą odzwierciedlone w krajowych planach energetyczno-klimatycznych. Państwa członkowskie co 2 lata raportować będą postęp w realizacji planów.

W ocenie PSEW, ustrukturyzowane i regularnie aktualizowane plany, zbudowane w oparciu o ustaloną metodologię, pozwolą na długofalowe planowanie polityki klimatycznej i energetycznej, a tym samym – zwiększą przewidywalność regulacji i bezpieczeństwo inwestycyjne. W kontekście potrzeb inwestycyjnych polskiej energetyki, długofalowe planowanie z uwzględnieniem globalnych trendów zachęci inwestorów do inwestowania w nowoczesne źródła energii we wszystkich kluczowych elementach sektora: jako prosumenci, spółdzielnie energetyczne, SME i duże firmy energetyczne.

Krajowe plany energetyczno – klimatyczne

Do końca 2018 i co następne 10 lat państwa członkowskie będą przedstawiać KE krajowe plany energetyczno-klimatyczne (art. 3, 15 -22 Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej zarządzania Unią Energetyczną). Pierwszy plan będzie obejmował okres 2021-2030. Plany te będą zawierać następujące informacje:

- opis krajowych celów
- opis polityk skierowanych na osiągnięcie celu
- opis sytuacji w obszarach UE:
 - ✓ redukcja emisji gazów cieplarnianych
 - ✓ OZE
 - ✓ efektywność energetyczna
 - ✓ bezpieczeństwo dostaw energii
 - ✓ wewnętrzny rynek energii
 - ✓ badania, innowacje i konkurencyjność
- ocenę wpływu planowanych polityk.

Projekt regulacji szczegółowo opisuje każdy z elementów, odnosząc kluczowe cele do każdego z wymiarów Unii Energetycznej.

Także w tym przypadku, długofalowe, racjonalne i stabilne polityki ułatwią podejmowanie decyzji inwestycyjnych.

W zakresie OZE, plany odnosić się będą do 27% celu UE i przedstawiać trajektorie osiągnięcia planowanej kontrybucji w podziale na energię elektryczną, ciepło i transport w Mtoe. Nadto, będą uwzględniać działania w zakresie dyrektywy o efektywności energetycznej, inne narzędzia na rzecz promocji OZE, a także okoliczności wpływające na rozwój OZE, takie jak potencjał ekonomiczny, geograficzne i przyrodnicze ograniczenia oraz

wielkość połączeń międzysystemowych. Państwa członkowskie będą współpracować przy identyfikacji działań na poziomie regionalnym w ramach przygotowania i oceny planów dla rozwoju OZE. Polska ma szansę wnieść istotny wkład w rozwój regionalnych rynków energii, zwłaszcza w regionie Morza Bałtyckiego, ściśle współpracując z krajami bałtyckimi i skandynawskimi. Komisja Europejska dokona oceny planów przed ich wdrożeniem.

Państwa członkowskie co 2 lata raportować będą postęp w realizacji planów. W zakresie rozwoju OZE, państwa członkowskie będą raportować następujące elementy:

- realizacja planowanych trajektorii
- realizacji planowanych polityk i narzędzi wsparcia.

Projekt regulacji wymienia nadto elementy raportowania w pozostałych obszarach zainteresowani Unii Energetycznej.

Do końca października każdego roku, Komisja Europejska przedstawi ocenę postępu w zakresie realizacji celów w skali UE w formie raportu o stanie Unii Energetycznej. Dodatkowo, KE zaproponuje działania naprawcze na poziomie państwa członkowskich, zapewniające realizację celu UE.

W ocenie PSEW, ustrukturyzowane i regularnie aktualizowane plany, zbudowane w oparciu o ustaloną metodologię, pozwolą na długofalowe planowanie polityki klimatycznej i energetycznej, a tym samym – zwiększą przewidywalność regulacji i bezpieczeństwo inwestycyjne. Konieczność konsultacji planów na poziomie regionalnym oraz oceny postępu przez KE ułatwią efektywne wykorzystanie dostępnego potencjału energii odnawialnej i optymalne wykorzystanie istniejących w UE mocy.

Nowy kształt rynku energii elektrycznej

Kształt rynku energii musi zostać zmieniony w taki sposób, by zwiększać jego elastyczność i ułatwić integrację zmiennych źródeł energii do systemu elektroenergetycznego.

PSEW w szczególności popiera:

- rozwój rynków krótkoterminowych i cross-border, które lepiej integrują dostępne metody prognozowania OZE, zwiększają płynność rynków i ułatwiają wykorzystanie potencjału
- regionalne podejście do kształtowania rynku energii i systemu elektroenergetycznego
- eliminację czynników zakłócających działanie rynków, takich jak systemy wsparcia dla wysokoemisyjnych źródeł czy regulowanie taryfy
- równe traktowanie poszczególnych źródeł energii, zarządzanie stroną popytową i magazynowaniem
- inwestycje w narzędzia wspierające, takie jak:
 - ✓ elastyczne źródła
 - ✓ połączenia międzysystemowe
 - ✓ zarządzanie stroną popytową
 - ✓ magazynowanie energii.

Warto zwrócić uwagę na potencjał zwiększania elastyczności polskiego systemu elektroenergetycznego w oparciu o istniejący system ciepłowniczy – modernizacja ciepłowni do elastycznych wysokosprawnych elektrociepłowni, opartych o gaz ziemny lub biogaz, a także zastosowanie magazynów ciepła może nie tylko zwiększyć bezpieczeństwo dostaw

energii na poziomie lokalnym, ale także – znacząco ułatwić bilansowanie zmiennych OZE i poszerzyć ofertę usług systemowych na poziomie sieci dystrybucyjnej.

Rynki krótkoterminowe

Rynki krótkoterminowe (art. 6-7 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final) będą zorganizowane w sposób umożliwiający współpracę cross-border, będą transparentne i nie będą wyróżniać pomiędzy ofertami w ramach jednej strefy cenowej i pomiędzy strefami cenowymi. Obrót na tych rynkach będzie odbywał się jak najbliżej czasu realnego, w okresach 15 minutowych. Uczestnicy rynku z kolei składać będą oferty w jednostkach na tyle małych (1 MW lub mniej), by możliwy był udział DSR, magazynowania i OZE małej skali.

OSP będą gwarantować długoterminowe prawa do przesyłu, które pozwolą właścicielom instalacji OZE zarządzać ryzykiem pomiędzy strefami cenowymi (*bidding zones*). Prawa te będą nadawane w sposób transparentny, przy pomocy prostej platformy aukcyjnej. Operatorzy rynku będą także mieli prawo do stworzenia produktów hedgingowych, umożliwiających operatorom OZE zarządzanie ryzykiem zmienności cen.

Bilansowanie

Wszyscy uczestnicy rynku mają obowiązek bilansowy (art. 4 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final), ale wszyscy mają mieć dostęp do rynków bilansujących, indywidualnie lub przez agregatorów (art. 5 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final). Energia niezbędna do bilansowania będzie kupowana odrębnie od mocy, a uczestnicy będą mogli składać oferty tak blisko czasu realnego, jak to tylko możliwe.

Zakres mocy niezbędnej do bilansowania określany będzie na poziomie regionalnym.

Ceny energii

Ceny energii (art. 9 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final) kształtowane będą na zasadach rynkowych, z wyjątkiem zapewnienia ochrony wrażliwym konsumentom – pod warunkiem akceptacji KE.

Państwa członkowskie mają obowiązek określenia elementów polityki, które mogą wpływać na kształtowanie się cen (np. rynki mocy, ograniczanie ofert podaży w zależności od dostępnej mocy bilansującej itp.) i podjąć wszelkie możliwe działania w celu ich eliminacji. Dodatkowo, są zobowiązane raportować takie przypadki do Komisji Europejskiej w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie regulacji.

Na rynkach hurtowych, nie **będzie ograniczeń cen energii**. Dolna granica cenowa to – 2000 EUR, jeśli na dzień następny prognozowane są niższe ceny. W okresie dwóch lat od wprowadzenia regulacji, operatorzy rynku mogą wprowadzić ograniczenia na maksymalną cenę rozliczeniową (*clearing price*) dla rynków day-ahead i intraday. OSP nie będą wpływać na hurtową cenę energii, a dysponowanie mocy będzie codziennie raportowane do regulatora.

Ingerencja operatorów w prowadzenie instalacji

Przy **dysponowaniu mocy** (art. 11 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final), OSP będą priorytetowo traktować OZE

i wysokosprawne EC < 500 kW (<250 kW po 2025 r.) i projekty demonstracyjne, o ile nie przekroczą one progu 15% łącznej mocy zainstalowanej w danym państwie członkowskim. Istniejące jednostki OZE utrzymają priorytet przesyłu.

Ograniczenia produkcji (art. 11 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final), co do zasady, będą odpłatne i będą odbywały się na zasadach rynkowych, chyba, że w danym regionie nie ma dość producentów energii, by zapewnić skuteczną konkurencję. Wymuszone odstawienia OZE i wysokosprawnych EC będą przedmiotem rekompensaty. OSP gwarantować będą tym dwóm rodzajom technologii maksymalną możliwą zdolność przesyłową z jak najmniejszymi odstawieniami.

W ocenie PSEW, wyżej prezentowane rozwiązania ułatwią rozwój energetyki odnawialnej i wykorzystanie istniejącego w Polsce potencjału OZE i ciepłownictwa.

Podjęcie regionalne

Analiza „Integracja Europejskiego Rynku Energii – Polska i region Morza Bałtyckiego”² wskazuje, że Polska winna w jak największym stopniu angażować się w regionalną współpracę energetyczną, w celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw energii.

Pakiet zimowy proponuje szereg narzędzi, które zwiększają podjęcie regionalne do zarządzania systemami elektroenergetycznymi. Przede wszystkim, pakiet kładzie nacisk na współpracę transgraniczną i otwarcie rynków dla instalacji z sąsiednich krajów.

Regionalna ocena adekwatności produkcji

ENSTO-E będzie prowadzić średnioterminową (10-letnią) ocenę adekwatności produkcji energii (art. 18-19 *Regulacji Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii*, COM(2016) 861 final), by móc ocenić czy i gdzie niezbędne jest zastosowanie rynków mocy oraz krótkoterminowe (półroczne) oceny adekwatności bieżącego poziomu bezpieczeństwa dostaw energii. Dodatkowo, Regionalne Centra Operacyjne oceniać będą adekwatność pod kątem bezpieczeństwa pracy sieci przesyłowych w Europie. Będą to bardzo krótkookresowe oceny adekwatności (do 7 dni).

Kraje członkowskie będą monitorować adekwatność zasobów na własnym terytorium. Tam, gdzie europejska ocena adekwatności zasobów wskaże potencjalne ryzyka, kraje członkowskie określą problemy regulacyjne, które do tego doprowadziły i je wyeliminują w uzgodnionym terminie, ułatwiając rynkowe formowanie cen, rozwój połączeń międzysystemowych, magazynowanie, DSR i efektywność energetyczną.

Ponadto, w przypadku, gdy dane państwo członkowskie uważa za niezbędne wprowadzenie rynku mocy, musi przeprowadzić konsultacje przynajmniej z krajami sąsiednimi.

Otwarcie rynków cross-border

Regulacja Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej wewnętrznego rynku energii, COM(2016) 861 final zobowiązuje Państwa Członkowskie do otwarcia rynków cross-border dla

² <http://psew.pl/2017/01/09/odnawialne-zrodla-energii-wspolpraca-regionalna-zapewnia-polsce-tania-energie-elektryczna/>

- rynków krótkoterminowych (art. 6)
- rynków bilansujących (art. 5) – zakres mocy niezbędnej do bilansowania określany będzie na poziomie regionalnym.
- rynków mocy (art. 21).

Otwarcie systemów wsparcia

Państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić, by min. 10% (w latach 20210-2025) i 15% (w latach 2026-2030) wsparcia było dostępne zainteresowanym instalacjom z zagranicy (*art. 5 Dyrektywy o odnawialnych źródłach energii COM(2016) 767 final*).

W ocenie PSEW, szeroka współpraca regionalna kluczowa jest dla zachowania bezpieczeństwa energetycznego kraju, a także – optymalnego kosztowo rozwoju OZE, zwłaszcza wykorzystania potencjału rozwoju energetyki wiatrowej na Morzu Bałtyckim.

Narzędzia wsparcia OZE

Państwa członkowskie wspólnie zapewnią min. 27% udziału OZE w bilansie energetycznym UE (*art. 4-6, 15 Dyrektywy o odnawialnych źródłach energii COM(2016) 767 final*). Rok 2020 i realizacja celu na ten rok będzie punktem wyjścia dla każdego Państwa Członkowskiego dla określenia wkładu danego państwa w cel UE.

W tym celu, państwa członkowskie mogą wprowadzić narzędzia wsparcia dla energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, a skuteczność wprowadzonych narzędzi oceniana będzie co 4 lata. Wsparcie musi być zgodnie z wytycznymi KE w sprawie dopuszczalnej pomocy państwa i nie może być zmieniane z efektem wstecznym. Wsparcie będzie określane w perspektywach min. 3-letnich, w tym – czas aukcji, moc i planowany budżet. Kluczowe jest, by narzędzia wsparcia w jak najmniejszym stopniu zakłócały wspólny rynek energii elektrycznej i by zachęcały producentów energii do reagowania na sygnały rynkowe.

Do końca 2020 r. Państwa członkowskie stworzą jeden punkt kontaktowy (*art. 16 Dyrektywy o odnawialnych źródłach energii COM(2016) 767 final*), który będzie koordynował proces wydawania pozwoleń na prowadzenie działalności związanej z produkcją energii ze źródeł odnawialnych. Punkt ten będzie też publikował podręczniki związane z procedurami dotyczącymi małych projektów OZE i prosumentów. Wydawanie pozwoleń przy projektach repoweringu instalacji odnawialnych nie przekroczy 1 roku.

W ocenie PSEW, wszystkie proponowane powyżej rozwiązania zwiększą bezpieczeństwo inwestycyjne w sektorze OZE, a to w konsekwencji prowadzić będzie do ograniczenia kosztów tych technologii.

Podsumowanie

Pakiet zaprojektowany został w taki sposób, by promować energetykę odnawialną nie tylko jako narzędzie ograniczania emisji czy zmniejszania zależności od importu paliw, ale także istotny sektor przemysłowy w Europie z dużym potencjałem eksportowym.

Szereg zapisów w projektach regulacji nowego kształtu rynku energii pozwoli na stworzenie korzystnych warunków dla komercjalizacji OZE. Należą do nich, np. możliwość uczestniczenia w rynkach bilansujących, usług systemowych czy rynkach mocy.

Szanse dla sektora wiatrowego

Nacisk na rozwój rynków krótkoterminowych, równe traktowanie poszczególnych źródeł energii i, w szczególności podejście regionalne, stanowią szansę na lepszą integrację zmiennych OZE do systemów elektroenergetycznych oraz lepsze wykorzystanie potencjału OZE.

Ambitne założenie budowy regionalnego rynku energii i współpracy regionalnej w sektorze energetyki wiatrowej offshore na Morzu Bałtyckim w ramach BEMIP, promowane przez Komisję Europejską, pomogłoby Polsce dokonać skoku cywilizacyjnego w energetyce, znacząco zwiększając bezpieczeństwo energetyczne kraju.

Operatorzy instalacji mieliby również szansę na konkurowanie na większym rynku energii.

Nacisk na rozwój elastycznych źródeł i wzmocnienie roli operatorów sieci dystrybucyjnych pozwoli na lepsze bilansowanie zmiennych OZE (wiatru i PV) na poziomie lokalnym. Warto zwrócić uwagę, że Polska ma największy w Europie system ciepłowniczy o mocy źródeł na poziomie 55 GW. Część ciepłowni z powodzeniem można by modernizować do elastycznych EC opartych o gaz lub biogaz, a dodatkowo wyposażyć w magazyny ciepła. W ten sposób nie tylko sektor produkcji energii elektrycznej uległby większemu rozproszeniu, zwiększyłaby się elastyczność systemu i poziom integracji zmiennych OZE, ale także – Polska osiągnęłaby istotny postęp w zakresie ograniczania emisji gazów cieplarnianych i emisji niskiej.

Rynek usług systemowych to bardzo ciekawy obszar rozwoju dla energetyki wiatrowej. Pakiet zakłada równe traktowanie poszczególnych źródeł (w tym – zarządzania stroną popytową i magazyny energii) i wskazuje na rynkowe podejście do usług, m.in. zakazując operatorom sieci – co do zasady – prawa własności do magazynów. Stworzenie efektywnego rynku usług systemowych może zwiększyć przychody farm wiatrowych. Wprowadzi też racjonalne rynkowe zasady dotyczące współpracy z operatorem sieci i zminimalizuje ryzyko finansowe zmniejszenia obciążenia czy odstawień farm wiatrowych z uwagi na bezpieczeństwo sieci.

Projekt dyrektywy o OZE wprowadza dalsze rekomendacje dotyczące projektowania systemów wsparcia, służące zwiększeniu bezpieczeństwa inwestowania w sektorze, co prowadzić ma do tworzenia bardziej stabilnych warunków inwestycyjnych.

Ciekawym rozwiązaniem jest obowiązek otwarcia systemów wsparcia, jak i rynków mocy, zainteresowanym stronom spoza terytorium Polski, które może pozwolić polskim instalacjom skutecznie konkurować na rynkach innych krajów.

Narodowe plany energetyczno-klimatyczne, przygotowywane w okresach 10-letnich zwiększą w dalszym stopniu przewidywalność inwestycyjną w sektorze energetyki, a zasady związane z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego pozwolą na dalszy rozwój sektora energetyki wiatrowej, zarówno na lądzie, jak i morzu – jako najtańszego źródła energii o największym potencjale w kraju.

Ostatecznie, silne zarządzanie realizacją pakietu pozwoli wierzyć, że odstępstwa od celów polityki UE będą minimalizowane.

Ryzyka

Pakiet otwarcie wspiera podejście rynkowe, promując stopniową eliminację wsparcia dla poszczególnych źródeł. O ile priorytetem powinno być jak najszybsze wyeliminowanie wsparcia dla źródeł konwencjonalnych, o tyle energetyka wiatrowa na lądzie także uważana jest za technologię bliską wejściu na rynek i należy spodziewać się coraz szybszego urynkowania tego sektora, poprzez zwiększanie nacisku o oferowane w aukcji ceny dostaw energii. Należy zwrócić szczególną uwagę na stopniowe urynkowanie sektora, by nie zniweczyć ogromnego potencjału jego rozwoju.

OZE co do zasady utrzymają priorytetowe traktowanie, ale tylko do poziomu 15% łącznej mocy zainstalowanej w danym państwie członkowskim. Polska jest bliska osiągnięcia tego poziomu, stąd polskie instalacje odnawialne mogą stracić ten przywilej.

www.psew.pl

Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej

ul. Księcia Bogusława X 1/13, 70-440 Szczecin
tel. +48 91/48-62-530, fax. +48 91/48-62-538, e-mail: biuro@psew.pl
NIP 852-22-72-575, PKO Bank Polski S.A., 80 1440 1143 0000 0000 0155 4484